

Лантух І.С.
викладач кафедри теорії
та історії держави та права
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ГОЛОСУВАННЯ ПІД ЧАС ВИБОРІВ

Україна, як суверенна і незалежна, демократична, соціальна та правова держава [1], на шляху до євроінтеграції створює потужну нормативно-правову базу для розвитку демократичних процесів, застосування загально визначеної системи демократичних цінностей, зокрема, участь громадян та інститутів громадського суспільства в процесах формування та реалізації державної політики, що відіграє значну роль у забезпеченні економічного та соціального прогресу в державі. З метою розширення можливостей участі громадян у процесі державотворення та державного управління, з активним розвитком ІТ-технологій, все більше застосовуються інструменти електронної демократії, за якою громадянин має змогу залучитися до державотворення та державного управління шляхом застосування інформаційно-комунікаційних технологій в демократичних процесах, що дає змогу посилити участь, ініціативність та залучення громадян до публічного життя та посилити прозорість процесу прийняття рішень.

В реаліях останніх подій, в Україні актуальним залишається процес запровадження електронного голосування під час виборів, з метою захисту та утвердження демократичних цінностей, забезпечення кожному громадянину права на волевиявлення та розвитку держави на новому рівні, так скажемо «в ногу з часом». Оскільки, існує зарубіжний досвід, де система електронного голосування активно використовується (Естонія, США, Швейцарія, Нова Зеландія, та ін.) стає можливим проаналізувати позитивні та негативні наслідки такого голосування.

У дослідженні засобів та способів впровадження ІТ-технологій в систему виборчого права, вихідною категорією є поняття «електронне голосування». В нормативно-правовій базі, це поняття висвітлено в розпорядженні Кабінету Міністрів України №797-р від 08.11.2017р. «Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації», а саме, електронне голосування – голосування з будь-якого публічного питання, зокрема участь в опитуваннях, виборах, референдумах, що передбачає використання електронних засобів для ідентифікації та підрахунку голосів [2].

Звичайно, враховуючи, що зараз майже у кожної людини під рукою є смартфон з можливістю виходу в мережу інтернет, а без комп'ютера важко

увияти повсякденне життя, голосування на такому рівні стає досить перспективним для реалізації політики «держава в смартфоні».

Варто відзначити, що в Україні поступово створюються можливості для вирішення питань через інтернет ресурс, можливість ідентифікувати особу, що стає підґрунтям для впровадження системи електронного голосування в майбутньому, зокрема: функціонування кабінету електронних сервісів [3], де можливо дистанційно замовити, зареєструвати, перевірити, знайти необхідну інформацію з офіційних сайтів, і все це «не виходячи з дому». Досить вагомим внеском для запровадження системи електронного голосування в майбутньому, є система запровадження біометричних закордонних паспортів громадян України та внутрішніх паспортів у вигляді ID-карток; можливість отримати електронний цифровий підпис; можливість перевірити онлайн списки виборців; запровадження в судовому процесі використання офіційної електронної пошти; вагомим внеском в поступову «електронізацію» є система закупівлі через електронну систему PROZORRO; використання системи зчитування обличчя, що дозволяє більш ефективно ідентифікувати особу.

Дослідивши дане питання, вважаємо доцільним конкретизувати позитивні наслідки впровадження електронного голосування, зокрема: зручність для здійснення волевиявлення; можливість чітко і швидко здійснити підрахунок голосів; зменшення технологій підкupu виборців чи фальсифікації під час голосування; відсутність черг; зменшення використання людського ресурсу для організації процесу виборів; можливість збільшення кількості «явки» на вибори, особливо молоді; можливості здійснення волевиявлення на тимчасово окупованих територіях.

Однак, існують і недоліки електронного голосування, які необхідно врахувати, а саме: необхідність розробки нової законодавчої бази, яка потребує специфічних знань; залежність від ресурсної бази, зокрема: системи інтернет та електроенергії; складність системи електронного голосування для людей похилого віку; необхідність впровадження нової бази даних, необхідної саме для здійснення голосування; можливість фальсифікації шляхом втручання в систему зацікавлених осіб; посилення кіберзлочинності в даній сфері; поява недовіри до результатів голосування і насамперед, необхідність досить значного грошового ресурсу, для впровадження електронної технології.

На нашу думку впровадження електронного голосування в систему виборчого процесу, на даному етапі розвитку України є перспективним, однак для залучення якомога більше людей до виборів, як старшого покоління так і молоді, необхідне запровадження змішаної системи, згідно з якою здійснити волевиявлення та віддати свій голос можна як через електронний ресурс, так і прийшовши на виборчу дільницю та заповнити бюлетень.

Підсумовуючи вищезазначене, важливо акцентувати увагу на тому, що запровадження системи електронної демократії, зокрема, електронного голосування є досить перспективним, оскільки дає можливість більшій кількості людей використати своє право на волевиявлення, однак враховуючи паралелі-

льний розвиток кіберзлочинності, потрібно на законодавчому рівні розробити та впровадити великий арсенал нормативно-правової бази, для всебічного захисту від посягань на втручання в систему електронного волевиявлення.

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України, № 30, ст. 141.

2. Розпорядження Кабінету України № 797-р від 08.11.2017р. «Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації»

3. Кабінет електронних сервісів: електронний ресурс, режим доступу: <https://kap.minjust.gov.ua/services?keywords=>

Христова Ю.В.,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та історії держави і права
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ВІДЕОСПОСТЕРЕЖЕННЯ НА ВИБОРЧИХ ДІЛЬНИЦЯХ

Головними порушеннями виборчого законодавства в день голосування на парламентських і президентських виборах 2019-го року стали агітація, фотографування заповнених бюлетенів, проблеми в роботі дільничних виборчих комісій та провокації силового характеру [1].

Під час проведення цих виборів відеоспостереження не велось внаслідок відсутності відповідного законодавчого закріплення підстав і порядку його здійснення.

Разом з цим, наша країна вже має досвід, як законодавчого регулювання [2], так і практичного застосування відеоспостереження на всіх виборчих дільницях під час виборів народних депутатів 28 жовтня 2012 року для забезпечення їх відкритості, прозорості та демократичності.

Проте використана законодавцем модель застосування відеоспостереження на виборчих дільницях виявилася неефективною для запобігання вчиненню виборчих правопорушень внаслідок як неконкретності закону, так і невідповідності технічних параметрів цієї системи цілям, задля досягнення яких її було впроваджено.

Зокрема, запропоновані для відеозапису і трансляції веб-камери за технічними параметрами не дозволили вести повноцінне відеоспостереження, а модель передачі та збереження інформації не надала можливості досягнути цілей, виконання яких повинен був забезпечити закон. До того ж значною проблемою стала відсутність Інтернет-зв'язку на більшості виборчих дільниць сільської місцевості.